

ISSN 2587-4365
E-ISSN 2587-4373

ACADEMIA „ȘTEFAN CEL MARE” A MAI

LEGEA și VIAȚA

LAW AND LIFE
ЗАКОН И ЖИЗНЬ

REVISTĂ ȘTIINȚIFICO-PRACTICĂ
SCIENTIFIC-PRACTICAL PUBLICATION
НАУЧНО-ПРАКТИЧЕСКОЕ ИЗДАНИЕ

EDIȚIE SPECIALĂ | 2023

LEGEA ȘI VIAȚA

Publicație științifico-practică

LAW AND LIFE

Scientific-practical publication

ЗАКОН И ЖИЗНЬ

Научно-практическое издание

Ediție specială

Chișinău
iunie • 2023

Se editează din ianuarie 1991

Tipul C

DECIZIA

Consiliului de conducere al ANACEC nr. 17 din 24 februarie 2023

Asociați: Curtea Constituțională, Curtea Supremă de Justiție, Asociația Judecătorilor din Republica Moldova, Institutul de Științe Penale și Criminologie Aplicată, Institutul de Cercetări Juridice și Politice al Academiei de Științe a Moldovei, Universitatea de Stat „B.P. Hasdeu” (Cahul), Universitatea „Spiru Haret” (Constanța), Universitatea „Petre Andrei” (Iași)

COLEGIUL DE REDACȚIE

Redactor-șef: prof. univ., dr. **Radion Cojocaru****Redactor-șef adjunct:** conf. univ., dr. **Vitalie Ionașcu****din Republica Moldova:**

prof. univ., dr. **Iu. Larii**; prof. univ., dr. hab. **V. Cușnir**; conf. univ., dr. **D. Ostavciuc**; prof. univ., dr. hab. **Gh. Costachi**; prof. univ., dr. hab. **Gh. Gladchi**; prof. univ., dr. **V. Bujor**; prof. univ., dr. **Șt. Belecciu**; prof. univ., dr. **T. Osoianu**; conf. univ., dr. **Iu. Odagiu**; conf. univ., dr. **I. Erhan**; conf. univ., dr. **V. Ursu**; conf. univ., dr. **Ig. Trofimov**; conf. univ., dr. **M. Gherman**; conf. univ., dr. **B. Glavan**; conf. univ., dr. **Al. Pareniuc**; conf. univ., dr. **C. Rusnac**; conf. univ., dr. **V. Rusu**; conf. univ., dr. **M. Pavlencu**; conf. univ., dr. **Gr. Ardelean**; conf. univ., dr. **A. Nastas**; dr. **V. Jitariuc**; dr. **S. Pilat**; conf. univ. **Ed. Pui**; drd. **I. Chirtoacă**; drd. **A. Lungu**; drd. **Ig. Soroceanu**; drd. **V. Vasilița**.

din străinătate:

prof. univ., dr. **C. Voicu** (București, România); prof. univ., dr. **Gh. Popa** (București, România); prof. univ., dr. **G.-M. Țical** (Constanța, România); prof. univ., dr. **C. Peța** (Constanța, România); prof. univ., dr. **W. Plywaczewski** (Olsztyn, Polonia); conf. univ., dr. **C. Andruș** (București, România); dr. **M. David** (Constanța, România); conf. univ., dr. **G.-A. Nicula** (Galați, România); prof. univ., dr. **O. Krișevici** (Kiev, Ucraina); conf. univ., dr. **A. Politova** (Mariupol, Ucraina).

COLEGIUL TEHNIC DE REDACȚIE

Ruslan Condrat, redactor-șef tehnic**Iulian Bogatu**, redactor**Angela Pareniuc**, traducător**Natalia Condrat**, tehnoredactor**Victor Moțpan**, tehnoredactor

Adresa redacției:

str. Gh. Asachi nr. 21, mun. Chișinău, MD - 2009, Republica Moldova

tel.: 022-234 132 (contabilitatea)

© Legea și Viața

pagina web: www.academy.police.md

Conferința internațională

**CERCETAREA CALITATIVĂ A LOCULUI SĂVÂRȘIRII FAPTEI –
FACTOR IMPORTANT ÎN EFECTUAREA EXPERTIZELOR
JUDICIARE ULTERIOARE**

14 aprilie 2023, Chișinău

International Conference

**QUALITATIVE RESEARCH OF THE CRIME SCENE -
AN IMPORTANT FACTOR IN SUBSEQUENT JUDICIAL EXPERTISE**

14th april 2023, Chisinau

Міжнародна Конференція

**ЯКІСНЕ ДОСЛІДЖЕННЯ МІСЦЯ ПОДІЇ – ВАЖЛИВИЙ ЧИННИК
ПРОВЕДЕННЯ ПОДАЛЬШИХ СУДОВИХ ЕКСПЕРТИЗ**

м. Кишинів, 14 квітня 2023 р

CENTRUL NAȚIONAL DE EXPERTIZE JUDICIARE
MINISTERUL JUSTIȚIEI AL REPUBLICII MOLDOVA
UNIVERSITATEA DE PREGĂTIRE PROFESIONALĂ DIN WROCLAW, POLONIA
ASOCIAȚIA CRIMINALIȘTILOR DIN ROMÂNIA
FACULTATEA DE DREPT
UNIVERSITATEA DE STAT DIN MOLDOVA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI ȘTIINȚIFICE A EXPERTIZELOR JUDICIARE DIN OR. KIEV AL
MINISTERULUI JUSTIȚIEI AL UCRAINEI
CENTRUL ȘTIINȚIFIC NAȚIONAL "INSTITUTUL DE EXPERTIZE JUDICIARE ÎN NUMELE
PROFESORULUI EMERIT N.S. BOKARIUS", OR. HARKOV, UCRAINA
INSTITUTUL DE CERCETĂRI ȘTIINȚIFICE A EXPERTIZELOR JUDICIARE DIN OR. ODESA
AL MINISTERULUI JUSTIȚIEI AL UCRAINEI
CENTRUL KIROVOGRAD DE CERCETĂRI ȘTIINȚIFICE ȘI EXPERTIZE CRIMINALISTICE
AL MAI AL UCRAINEI, OR. KRŌPIVNIȚK, UCRAINA
INSTITUȚIA NONCOMERCIALĂ DE STAT "BIROUL NAȚIONAL DE EXPERTIZE"
AL ACADEMIEI DE ȘTIINȚE AL REPUBLICII ARMENIA
CENTRUL DE MEDICINĂ LEGALĂ
MINISTERUL SĂNĂTĂȚII AL REPUBLICII MOLDOVA

Chișinău

iunie • 2023

COMITETUL ȘTIINȚIFIC

PREȘEDINTE DE ONOARE

Veronica MIHAILOV-MORARU

Ministra Justiției a Republicii Moldova

PREȘEDINTE

dr. Olga CATARAGA

Director, Centrul Național de Expertize Judiciare

MEMBRI:

dr. Serghei BRÎNZA, Prof. univ., dr. hab., decan al Facultății de Drept, Universitatea de Stat din Moldova; **dr. Irena MALINOVSKA**, reprezentant plenipotențiar pentru cooperare internațională al rectorului Universității de pregătire profesională din Wrocław, Polonia; Gl.bg.(r.), Prof. univ., **dr. Gheorghe POPA**, Președintele Asociației Criminaliștilor din România, Facultatea de Drept, Universitatea Româno-Americană București și Conducător de doctorat în cadrul Școlii Doctorale de Drept a IOSUD "Titu Maiorescu" București, Expert criminalist, România; **dr. Sorin ALĂMOREANU**, Conf. univ., dr. hab., Universitatea „Babeș - Bolyai”, Cluj - Napoca; **dr. Alexandr RUVIN**, director al Institutului de cercetări științifice a expertizelor judiciare din or. Kiev al Ministerului Justiției al Ucrainei, doctor în științe juridice; **dr. Alexandr KLIUIEV**, director al Centrului Științific Național "Institutul de expertize judiciare în numele profesorului emerit N.S.Bokarius", or. Harkov, Ucraina; **Dmitrii KISHKO**, director al Institutului de cercetări științifice a expertizelor judiciare din or. Odesa al Ministerului Justiției al Ucrainei; **Maxim BABII** – director al Centrului Kirovograd de cercetări științifice și expertize criminalistice al MAI al Ucrainei; **Argam OVSEPEAN** – director al INCS „Biroul național de expertize” al Academiei de științe a Republicii Armenia, candidat în științe medicale; **dr. Andrei PĂDURE**, dr.hab. șt.med., conferențiar universitar, șef al Catedrei de Medicină Legală USMF; **Lilia FLOREA**, șef al Laboratorului metodico-științific al CNEJ.

COMITETUL DE ORGANIZARE

PREȘEDINTE

dr. Olga CATARAGA

Director, Centrul Național de Expertize Judiciare

MEMBRI:

Ion LOPATENCO, responsabil de organizarea conferinței, șef Laboratorul de analiză și planificare, CNEJ; **dr. Stela BOTNARU**, conferențiar universitar, doctor în drept, Facultatea de Drept, Universitatea de Stat din Moldova; **dr. Janusz BRYK**, docent al Universității de pregătire profesională din Varșovia, Polonia; Dr. ing. chim. **Maria-Georgeta STOIAN**, Profesor asociat, Facultatea de Drept, Universitatea "Titu Maiorescu" București, România, Expert criminalist autorizat; **dr. Natalia NESTOR** – vicedirector al Institutului de cercetări științifice a expertizelor judiciare din or. Kiev al Ministerului Justiției al Ucrainei, doctor în științe juridice; **Larisa DERECEA**, cand. șt. biologice, secretar științific al Centrului Științific Național "Institutul de expertize judiciare în numele profesorului emerit N.S.Bokarius", or. Harkov, Ucraina; **Antonina CHEREMNOVA**, cand. șt. juridice, secretar științific al Institutului de cercetări științifice a expertizelor judiciare din or. Odesa al Ministerului Justiției al Ucrainei; **Alexandr KOLOMOET** – candidat în științe, docent, Centrul Kirovograd de cercetări științifice și expertize criminalistice al MAI al Ucrainei; **dr. Ion COVALCIUC** – conferențiar universitar, doctor în drept, procuror-șef al Procuraturii mun. Bălți; **dr. Vasile ȘARPE**, conf. univ., dr. hab., Director al Centrului de Medicină Legală; **Lilian BELIBOV**, director adjunct, CNEJ; **Piotr PETCOVICI**, director adjunct CNEJ

Redacția revistei „Legea și Viața” nu-și asumă nicio răspundere pentru nerespectarea regulamentărilor înscrise în legislația privind drepturile de autor. În caz de plagiat - parțial sau integral - întreaga răspundere, atât juridică (penală, contravențională, civilă), cât și deontologică, revine în exclusivitate autorului. De asemenea, opinia autorilor nu exprimă opinia redacției în abordarea subiectelor de referință.

Autorii poartă responsabilitatea pentru conținutul articolelor.

SUMAR:

Вардгес ФРАНГЯН, <i>О некоторых тактических особенностях осмотра места пожара.....</i>	10
Olga CATARAGA, Victoria PRISĂCARU, Piotr PETCOVICI <i>Raționamente cu privire la utilizarea dreptului de inițiativă a expertului în expertiza judiciară.....</i>	15
Ion COVALCIUC <i>Controlul judiciar al cercetării la fața locului.....</i>	20
Constantin RUSNAC <i>Erori tipice etapei de documentare a cercetării la fața locului.....</i>	24
Lilia FLOREA, Oleg MOROZ, Vasile GROSU, Nicolae GURĂU, Ion LOPATENCO <i>Cercetarea calitativă la fața locului – factor important în efectuarea expertizelor judiciare.....</i>	31
Ruslan POSTICA, Mariana BOTEZATU, Vitalie VICOL <i>Cercetarea la fața locului a accidentelor de muncă, premisă esențială la formularea concluziilor argumentate în cadrul expertizei judiciare a tehnicii de securitate și sănătate în muncă: studiu de caz.....</i>	37
Aliona GÎLCA <i>Tehnologiile noi și impactul acestora asupra expertizei în domeniul construcțiilor, specialitatea „Partajarea/modul de folosință a bunurilor imobile”.....</i>	43
Efim OBREJA <i>Consecințele adoptării normelor legislative privind substanțele numite „Analog al substanțelor stupefiante sau psihotrope”.....</i>	48
Nicolae LEFTER, Olga CATARAGA, Viorica TRIFĂUȚAN <i>Rolul examinărilor la fața locului pentru cercetările traseologice în cadrul expertizelor judiciare ecologice.....</i>	55
Viorica TRIFĂUȚAN, Olga CATARAGA, Lilia FLOREA <i>Asigurarea metodologică a examinărilor ecosistemelor în expertizele judiciare ecologice privind aprecierea impactului antropic și prejudiciului cauzat.....</i>	58
Ion SANDU <i>Cercetarea calitativă a unităților de transport – factor important în efectuarea expertizelor judiciare merceologice auto ulterioare.....</i>	65
Ion NENIȚA <i>Rolul documentelor contabile și a documentelor cu regim special, ca obiectiv în procesul de executare a expertizelor judiciar-contabile, economice și economico-ingineresti.....</i>	68
Ana-Maria CÎȘLEANU <i>Respectarea criteriilor microbiologice în cadrul examinărilor în teren pentru efectuarea expertizelor judiciare ecologice.....</i>	72

Ana-Maria CÎȘLEANU <i>Rolul bioindicatorilor în evaluarea stațiilor de epurare.....</i>	77
Daniela PASCARI, Olga CATARAGA, Lilian BELIBOV, Vasile GROSU <i>Analiza cercetărilor și aprecierea rezultatelor încercărilor interlaboratoare în domeniul expertizelor tehnice a documentelor: studiu de caz.....</i>	82
Oxana IVANOV, Grigore ARDELEAN <i>Particularitatea cercetării locului săvârșirii infracțiunilor contra mediului.....</i>	90
Ion COVALCIUC, Ion TALPĂ <i>Controlul prejudiciar ca garanție a inviolabilității domiciliului în procesul penal.....</i>	98
Sergiu NESTOR, Andrei LUNGU <i>Aspecte criminalistice ale participării poligrafologului la cercetare la fața locului.....</i>	102
Andrei PĂDURE, Eduard LUNGU, Natalia TOPOREȚ, Anatolii BONDAREV, Alina NICORICI <i>Provocările și greșelile în diferențierea traumei cranio-cerebrale de accidentul vascular cerebral în practica medico-legală.....</i>	105
В.И. ОЛЕЙНИК, Б.А. АМАНЖОЛОВА <i>Права человека и верховенство закона в Республике Казахстан.....</i>	109
Elżbieta ŻYWUCKA – KOZŁOWSKA <i>Mistakes in determining the time of death.....</i>	114
Renata WŁODARCZYK <i>Jakość pobrania śladów biologicznych – warunkiem osiągnięcia miarodajnych wyników podczas analiz kryminalistycznych.....</i>	120
Irena MALINOWSKA <i>Zadania policyjnych zespołów ds. Przestępstw niewykrytych – analiza miejsca zdarzenia.....</i>	128
Ana Maria Daniela BARBU, Maria-Georgeta STOIAN, Ana-Maria GRĂMESCU, Corina Elena ANGHELESCU <i>Utilizarea probelor în evaluarea prejudiciilor produse.....</i>	136
Ana-Maria GRĂMESCU, Maria-Georgeta STOIAN, Ana Maria Daniela BARBU, Dana Nicoleta DOMOLESCU <i>Importanța prelevării probelor în prezentarea adevărului științific.....</i>	143
Ancuța Elena FRANȚ <i>Observații privind caracteristicile fotografiilor efectuate cu ocazia cercetării la fața locului.....</i>	152
Ana-Maria GRĂMESCU, Dana Nicoleta DOMOLESCU, Maria-Georgeta STOIAN, Dan PERICLEANU, Ancuța GEMĂNARU <i>Aspecte privind importanța rezultatelor cercetării în expertiza tehnică în construcții.....</i>	157
Наталія КОВАЛЕНКО <i>Огляд місця події як основне джерело інформації для судової експертизи.....</i>	166
Вадим ПЯСКОВСКИЙ <i>Якісне дослідження місця події – важливий чинник забезпечення об'єктивності та достовірності доказів.....</i>	167
Максим БУДЗИЕВСКИЙ <i>Экспертное заключение, как надежный источник информации с обоснованной доказательной значимостью.....</i>	169
Катерина ПЕНЗЕВА <i>Особливості класифікації слідів під час заподіяння необережного тяжкого або середньої тяжкості тілесного ушкодження.....</i>	173

Оксана ПЧЕЛІНА, Віталій ПЧЕЛІН <i>Особливості дослідження місця події під час розслідування злочинів проти довкілля, пов'язаних зі збройною агресією РФ проти України.....</i>	<i>176</i>
Альона РУБЛЕНКО, Альона ЯСЕНОК <i>Проблеми виявлення слідів дактилоскопічного походження під час огляду місця події.....</i>	<i>179</i>
Андрій Миколайович ЛИС, Вікторія Володимирівна ГРАБОВСЬКА <i>Участь спеціаліста як складова якісного огляду місця події в пошуку слідів дактилоскопічного походження.....</i>	<i>181</i>
Валерія МАЛЯРОВА <i>Деякі особливості проведення слідчих (розшукових) дій в умовах воєнного стану.....</i>	<i>182</i>
Ярослав Володимирович ФУРМАН <i>Застосування науково-технічних засобів, що використовуються при розслідуванні злочинів, пов'язаних з використанням вибухових матеріалів (пристроїв) під час бойових дій на території України.....</i>	<i>184</i>
Алла ЧИЖ <i>Особливості оглядів, що проводяться під час розслідування умисного знищення або пошкодження майна працівника правоохоронного органу.....</i>	<i>187</i>
Bohdan ORLOVSKIY <i>Environmental offenses: the determinants and the place of commission.....</i>	<i>190</i>
Віктор Михайлович ШЕВЧУК <i>Вплив результатів огляду місця події при розслідуванні незаконного обігу фальсифікованих лікарських засобів на вибір судових експертиз.....</i>	<i>191</i>
І.В. КУЧИНСЬКА <i>Профілювання вилучених з місця вчинення злочину таблеток «екстазі» з вмістом РМА....</i>	<i>194</i>
Руслан ЧИЧА <i>Процесуальні та організаційні особливості огляду місця події під час розслідуванні воєнних злочинів.....</i>	<i>199</i>
Іван СТАРЕНЬКИЙ, Олександра ДОНЧЕНКО <i>Рекомендації щодо вивантаження MYSQL баз даних під час дослідження накопичувачів інформації.....</i>	<i>200</i>
Лілія ПОЛУНІНА <i>Значення слідчого огляду під час розслідування злочинних посягань на комерційну таємницю.....</i>	<i>203</i>
Дмитро РУБЛЕНКО <i>Проблемні питання проведення огляду місця події в Україні в реаліях сьогодення.....</i>	<i>205</i>
Андрей ПОЛТАВСКИЙ <i>К вопросу о внедрении положений международных стандартов в деятельность специалистов-криминалистов и судебных экспертов.....</i>	<i>206</i>
Юрій Юрійович НІЗОВЦЕВ <i>Щодо використання можливостей виявлених на місці події wi-fi маршрутизаторів для встановлення мобільного терміналу та його мережевої активності.....</i>	<i>210</i>
Андрій КРИШТОП <i>Про необхідність ретельного огляду місця дорожньо-транспортної пригоди.....</i>	<i>215</i>
Ігор БОГДАНЮК <i>Застосування судовими експертами безпілотних літальних апаратів під час проведення огляду об'єкта дослідження.....</i>	<i>217</i>

Олена ВОРОБІЙОВА <i>Особливості якісного дослідження місця подій під час проведення товарознавчих досліджень внаслідок руйнувань, завданих Російською Федерацією.....</i>	221
Наталія МАРТИНЕНКО <i>Місце події як об'єкт експертного дослідження.....</i>	224
Лариса ДЕРЕЧА, Олександр БОРЗОВ <i>Дослідження волосся тварин за допомогою сканувальної електронної мікроскопії.....</i>	226
Віталій НІКІТЮК, Ігор ЯРОШЕНКО <i>Ситуаційні дослідження в межах проведення комплексних судово-медичних експертиз та експертиз зброї.....</i>	230
Світлана ХОДОСЕВИЧ, Таїса КОЛЕСНИК <i>Огляд місця події — основне джерело інформації для подальшого проведення експертиз.....</i>	233
Максим ЗАРЧЕНКО, Валерій СУПРУН, Андрій КОЗИР <i>Особливості визначення вихідних даних для розрахунку розміру шкоди, завданої внаслідок викидів забруднюючих речовин в атмосферне повітря у результаті виникнення детонаційного горіння від влучання ракетного озброєння під час збройної агресії Російської Федерації в Україні.....</i>	236
В.І. АЛЕКСЕЙЧУК <i>Проведення огляду місця події в умовах війни (правовий та організаційний аспекти).....</i>	239
Ihor LUSHCHYK, Anton POLIANSKYI, Anatolyi TIAPKIN <i>Analysis of modern approaches to forensic examination and perspective areas of its development...242</i>	242
Ігор ЯРОШЕНКО <i>Застосування спеціальних знань під час огляду місця події у розслідуванні вбивств.....</i>	244
Анатолій ХАНЯНЦ, Микола АВРАМЕНКО <i>Якісне дослідження місця події — важливий чинник проведення подальших судових експертиз.....</i>	246
Eugene BULBAKA <i>Video-record as an important source of supplementary data to the evidence collected at the scene of a road accident.....</i>	248
Василь БІЛОУС <i>Підвищення якості дослідження місця події засобами та методами аерокосмічної криміналістики.....</i>	253
Inna YUNKU, Vadym FAKTOROVICH <i>Scene review: significance and challenges arising in the investigation of terrorism-related crimes...256</i>	256
Марина Олександрівна КРАЛЮК <i>Слідчі дії при розслідуванні нещасних випадків і аварій, що стали під час ведення технологічних процесів на об'єктах морського і внутрішнього водного транспорту.....</i>	260
Вадим ФАКТОРОВИЧ, Альона АБАЗА <i>Проблемні питання ідентифікації відбитків пальців для проведення судових експертиз та використання в інших системах реєстрації.....</i>	265
Олександр Олександрович ЮХНО <i>Правове регулювання огляду місця події в Україні та перспективи використання його результатів при призначенні судових експертиз.....</i>	269

Руслан Леонтийович СТЕПАНЮК <i>Удосконалення організаційних і правових засад слідчого огляду як умова підвищення ефективності дослідження місця події.....</i>	272
Ольга ХОЛОДОВА, Ольга ДОНЦОВА <i>Особливості застосування термінів «вихідні данні» та «джерела інформації» при проведенні товарознавчих досліджень.....</i>	274
Тетяна Анатоліївна ОРЛОВА, Тетяна Вікторівна ГАНЖА <i>Про недоліки та процесуальні помилки під час організації пошуків людей зниклих при обставинах, що вказують на вбивство.....</i>	278
Тетяна Анатоліївна ОРЛОВА <i>Особливості документування фактів жорстокого поводження з тваринами на початковому етапі розслідування.....</i>	280
Георгій Володимирович СМІРНОВ, Ілля Романович ВОЛОБУЄВ <i>Пропозиції щодо удосконалення системи протидії злочинам проти дітей в Україні.....</i>	283
Лілія НАЖА, Сергій ШАТОВ <i>Використання безпілотних літальних апаратів для обстеження зруйнованих будинків під час проведення судової експертизи.....</i>	285
Olena NAROZHNA <i>Tactics of surveying in the open area: certain problematic issues.....</i>	290
Antonina CHEREMNOVA, Inna CHUMACHENKO <i>Forensic tactics for inspecting the road traffic accident scene.....</i>	292
Neculai SPIREA ZAMFIRESCU <i>Expertul și restructurarea științei The expert and the restructuring of science.....</i>	295

агресією Російської Федерації, а також упущеної вигоди від неможливості чи перешкод у провадженні господарської діяльності : затв. наказом Мінекономіки України та Фонду держмайна України від 18.10.2022 р. № 3904/1223 URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z1522-22#Text> (дата звернення: 24.03.2023).

6. Лозовий А. І., Михальський О. О., Губарева В. М. та ін. Методика проведення судово-товарознавчих експертиз по визначенню розміру матеріальної шкоди, завданої власнику пошкодженого майна. Харків, 2012. 43 с.

CZU: 343.1

МІСЦЕ ПОДІЇ ЯК ОБ'ЄКТ ЕКСПЕРТНОГО ДОСЛІДЖЕННЯ

Наталія МАРТИНЕНКО

доктор філософії в галузі публічного управління та адміністрування, провідний науковий співробітник, Національний науковий центр «Інститут судових експертиз ім. Засл. проф. М. С. Бокаріуса» Міністерства юстиції України, м. Харків, Україна,
e-mail: NatalMartynenko@gmail.com

Огляд місця події — найбільш важлива, складна і невідкладна слідча дія, метою якої є виявлення слідів події злочину, обставин його вчинення та встановлення особи злочинця. Відповідно до вимог ст. 237 КПК України огляд місця події проводить слідчий або прокурор [1].

Невідкладність огляду місця події пояснюється необхідністю своєчасно і швидко отримати інформацію про обставини інциденту з метою організації розшуку злочинця, розкриття та розслідування злочину. Ефективність огляду значною мірою залежить від додержання слідчим, прокурором спеціальних тактичних правил його проведення, використання необхідних сучасних науково-технічних засобів, належного процесуального оформлення як ходу огляду, так і отриманих результатів.

Слід зазначити, як свідчить практика, слідчі, прокурори при огляді місця події допускають серйозні помилки, що призводить до втрати доказів, які мають суттєве значення, та ускладнює розслідування. Причини цих недоліків — неналежна слідча підготовка, недостатні знання тактичних прийомів огляду місця події, криміналістичних рекомендацій щодо використання сучасних науково-технічних засобів, способів фіксації результатів огляду тощо.

Відповідно до вимог ст. 237 КПК України з метою одержання допомоги з питань, що потребують спеціальних знань, слідчий, прокурор для участі в огляді може запросити спеціалістів. При огляді слідчий, прокурор або за їх дорученням залучений спеціаліст має право проводити вимірювання, фотографування, звуко- чи відеозапис, складати плани і схеми, виготовляти графічні зображення оглянутого місця чи окремих речей, виготовляти відбитки та зліпки, оглядати і вилучати речі і документи, які мають значення для кримінального провадження [1].

Одним із ключових методів криміналістичного дослідження слідів, виявлених на місці події, є системний підхід. У ході здійснення ситуаційного аналізу в умовах проведення слідчих дій спеціалістом вивчаються та оцінюються:

— обставини походження матеріально-фіксованих слідів, їхня відносність до скоєного злочину, визначається їх інформаційна сутність, придатність для виробництва діагностичних та ідентифікаційних досліджень, послідовність формування, змін під впливом зовнішніх та внутрішніх факторів;

— безпосередньо та/або опосередковано (за матеріально фіксованим відображенням) тип, вид, призначення та спосіб виготовлення знарядь скоєння злочинів, розглядається можливе джерело їх появи на місці події, визначається спосіб та механізм застосування, рівень володіння ним (навички застосування) суб'єктом використання;

— елементи зовнішності осіб, причетних до скоєння злочинів, їх гендерні, вікові, анатомічні,

функціонально-динамічні, професійні та інші ознаки, що відбилися в ідеальних і матеріальних слідах;

— інформаційна, ціннісна, морфологічна, субстанційна та інша сутність предмета злочинного посягання;

— подієва хронологія вчинення злочину, що спричинила порушення законодавства, правил, розпоряджень, нормативно-технічних регламентів, виробничо-технологічних розпоряджень тощо, отримана в результаті вивчення документальних даних та з використанням засобів дистанційної фіксації відомостей, подій та обставин.

Відповідно до Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень експертиза проводиться після подання органом (особою), який (яка) її призначив(ла) (залучив(ла) експерта), матеріалів, оформлених згідно з вимогами процесуального законодавства та цієї Інструкції. До експертної установи (експерту) надаються: документ про призначення експертизи (залучення експерта), об'єкти, зразки для порівняльного дослідження та, за клопотанням експерта, — матеріали справи (протоколи оглядів з додатками, протоколи вилучення речових доказів тощо). Якщо необхідно провести експертизу (дослідження) на місці події або огляд об'єкта за його місцезнаходженням, орган (особа), який (яка) призначив(ла) експертизу (залучив(ла) експерта) (замовив(ла) дослідження), повинен(на) забезпечити прибуття експерта, безперешкодний доступ до об'єкта, а також належні умови для його роботи, а в разі потреби викликати учасників процесу або інших осіб. У разі неявки осіб чи їх законних представників, що викликалися, у визначений час на місце події або огляду об'єкта дослідження (огляд) проводиться без їх участі, про що зазначається у висновку [2].

01.09.2022 вступив в дію міжнародний стандарт, гармонізований в Україні як ДСТУ ISO 21043-2:2021 «Криміналістика. Частина 2. Виявлення, фіксування, вилучання, транспортування та зберігання об'єктів», що регламентує дії під час огляду (дослідження) місця події від першого реагування на повідомлення про інцидент до закінчення такого огляду, транспортування вилученої слідової інформації до підрозділів досудового слідства, її зберігання до відправлення до установ судової експертизи для наступного експертування (проведення експертних досліджень) [3].

Положеннями ДСТУ ISO 21043-2:2021 встановлено: підрозділи, які проводять огляд (дослідження) місця події, мають запровадити у своїй діяльності систему управління якістю; обладнання та витратні матеріали повинні бути придатними на предмет їх передбачуваного використання; дослідження місць подій повинні бути системними, неупередженими, належним чином спланованими, скоординованими та документально оформленими для оптимізації розпізнавання, збору та вилучення предметів, що мають потенційну судову цінність. Також наголошується на необхідності: визначення ролі та обов'язків персоналу, який повинен бути компетентним; розроблення документально оформлених методик збору (вилучення) різних типів предметів, що зазвичай зустрічаються при огляді місць подій; стандартизації кращих методик, практичних посібників, стандартних робочих процедур тощо [3]. Отже, ДСТУ ISO 21043-2:2021, регламентуючи загальну технологію огляду місця події, є актуальним для впровадження в практику розслідування злочинів.

Діяльність зі стандартизації, у тому числі гармонізації міжнародних стандартів, у сфері криміналістики та судової експертизи, сприяє створенню нормативних, наукових, методичних і виробничих передумов досягнення судовою експертизою України світового рівня.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ

1. Кримінальний процесуальний кодекс України : Закон України від 13.04.2012 р. № 4651-VI (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/4651-17#Text> (дата звернення: 21.03.2023).
2. Про затвердження Інструкції про призначення та проведення судових експертиз та експертних досліджень та Науково-методичних рекомендацій з питань підготовки та призначення судових експертиз та експертних досліджень : наказ Міністерства юстиції України від 08.10.1998 р. № 53/5 (зі змін. та допов.). URL: <https://zakon.rada.gov.ua/laws/show/z0705-98> (дата звернення: 21.03.2023).
3. ДСТУ ISO 21043-2:2021 Криміналістика. Частина 2. Виявлення, фіксування, вилучання, транспортування та зберігання об'єктів (ISO 21043-2:2018, IDT) : затв. наказом ДП «УкрНДНЦ» від 10.12.2021 р. № 496. [Чинний від 01.09.2022]. Київ, 2022. 28 с.